

کنوانسیون (پیمان) حقوق طفل

کنوانسیون حقوق طفل دارای یک مقدمه و 54 ماده است که 41 ماده آن حقوق طفل را مطرح میسازند و 13 ماده آن در باره چگونگی اجرای آن در هر کشور است. این کنوانسیون به طور کلی چهار زمینه اصلی را در ارتباط با اطفال مورد توجه قرار میدهد که عبارت اند از: بقاء حیات، رشد، حمایت و مشارکت.

اینک به اختصار به مواد کنوانسیون حقوق طفل اشاره میشود:

ماده 1 - تعریف طفل:

طفل کسی است که سنش کمتر از 18 باشد، مگر اینکه بر اساس قانون قابل تطبیق، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد.

ماده 2 - منع تبعیض:

حقوق این کنوانسیون بدون استثنا، متعلق به همه اطفال است و دولت ها باید اطفال را در برابر هرگونه تبعیض، حمایت کنند.

ماده 3 - منافع اطفال:

در هر اقدامی باید منافع عالیله طفل در نظر گرفته شود و در طورتیکه والدین یا سرپرستان طفل در زمینه کوتاهی کنند، دولت ها باید حمایت و مراقبت لازم را از اطفال به عمل آورند.

ماده 4 - اجرای حقوق طفل:

دولت ها باید در راه اجرای کنوانسیون حقوق طفل بیشترین تلاش خود را به کار بندند.

ماده 5- سرپرستی والدین:

دولت ها باید حقوق و مسؤلیت های والدین یا کسی را که سرپرستی طفل به عهده او میباشد در ارتباط با پرورش کودک، محترم بشمارند.

ماده 6 - بقاء و پیشرفت:

هر طفل دارای حق طبیعی زندگی است و دولت ها باید زندگی، بقاء و رشد اطفال را تضمین کنند.

ماده 7- نام و ملیت:

هر طفل حق دارد نام و ملیت مشخص داشته باشد.

ماده 8- هویت طفل:

دولت ها باید از هویت طفل که شامل نام، ملیت، و پیوندهای خانوادگی او میباشد، حمایت کنند.

ماده 10- پیوستن به خانواده:

اطفال و والدین آنها حق دارند به منظور پیوستن به یکدیگر کشور را ترک کنند و یا دوباره به کشور خود باز گردند.

ماده 9- جدای والدین:

طفل حق دارد که با والدین خود زندگی کند و نمیتوان او را با اجبار از پدر و مادرش جدا کرد، مگر اینکه این امر، به سود او باشد.

ماده 12- آزادی عقیده طفل:

طفل حق دارد در مواردی که به زندگی اش مربوط میشود، عقیده خود را آزادانه بیان کند.

ماده 11- منع انتقال غیر قانونی:

دولت ها باید از انتقال غیر قانونی اطفال به کشور های دیگر، ممانعت کنند.

ماده 14- آزادی اندیشه و مذهب:

دولت ها باید آزادی اندیشه و مذهب طفل و حق هدایت طفل توسط والدینش را محترم بشمارند

ماده 13- آزادی بیان طفل:

طفل حق دارد عقاید خود را بیان کن و بدون توجه به مرزها، کسب اطلاعات نماید.

ماده 16- حفظ حریم طفل:

امور خصوصی، خانواده گی و مکاتبات اطفال باید در برابر هر نوع دخالت، بی حرمتی و افتراء، محافظت شود.

ماده 15- آزادی اجتماعی:

اطفال حق دارند که با یکدیگر ارتباط داشته باشند و تشکیل اجتماعات دهند.

ماده 18- مسوولیت والدین:

پدر و مادر در رشد و پرورش اطفال مسوولیت مشترک دارند و دولت ها باید در این امر به آنان کمک کنند.

ماده 17- دسترسی به اطلاعات:

دولت ها باید امکان دسترسی اطفال با اطلاعات مناسب را تضمین کنند و در محافظت آنان در برابر اطلاعات زیان آور، بکشوند.

ماده 20- اطفال بي سرپرست:

دولت ها بايد به اطفال محروم از خانواده كمك كنند و تدابير احتياطي مناسبى براى آنان در نظر گيرند.

ماده 19- منع بد رفتاري با طفل:

دولت ها موظف هستند طفل را از هر نوع بد رفتاري والدين يا سرپرستان ديگر محافظت كنند و براي جلوگیری از هر نوع سوء استفاده از طفل اقدامات مناسب اجتماعي را انجام دهند.

ماده 22- طفل پناهنده:

دولت ها بايد با همكاري سازمان هاي نيسلاح، اطفال پناهنده يا پناه جو را مورد حمايت قرار دهند.

ماده 21- فرزند خوانده گي:

در كشور هايي كه نظام فرزند خوانده گي وجود دارد، اين امر بايد با توجه با منافع عاليه طفل و با كمك مقامات نيسلاح، انجام گيرد.

ماده 24- خدمات صحي:

طفل حق دارد از بالا ترين سطح بهداشت و خدمات طبي برخوردار شود. دولت ها بايد برگسترش مراقبت ها و آموزش همگاني صحي، توجه خاص مبذول دارند.

ماده 23- اطفال معلول:

اطفال معلول و معيوب براي برخورداري از يك زندگي مناسب به آموزش، پرورش و مراقبت نياز دارند.

ماده 26- تأمين اجتماعي:

هر طفل حق دارد از تأمين اجتماعي از جمله بيمه اجتماعي برخوردار شود.

ماده 25- بررسي موقعيت طفل:

وضع طفلي كه از طرف دولت به افراد يا خانواده ها سپرده ميشود، بايد مورد ارزيابي قرار بگيرد.

ماده 28- تعليم و تربيه:

برخورداري از تعليم و تربيه حق هر طفل است و دولت ها بايد امكان آموزش ابتدائي را يگان و اجباري را براي همگان فراهم آورند.

ماده 27- سطح زندگي:

هر طفل حق دارد از چنان سطح زندگي برخوردار شود كه رشد جسمي، ذهني، رواني و اجتماعي او را تأمين كند.

ماده 30- اطفال اقلیت های قومی:

اطفال اقلیت های قومی و مذهبی حق بر خورداري از فرهنگ خود و انجام مراسم مذهبی و تکلم به زبان خویش را دارا هستند.

ماده 29- هدف تعلیم و تربیه:

هدف تعلیم و تربیه باید رشد شخصیت و توانایی های طفل به کامل ترین صورت باشد و طفل را برای زندگی فعال در یک جامعه آزاد و دموکراتیک آماده سازد

ماده 32- کار اطفال:

طفل باید در برابرکاری که رشد و سلامت او را تهدید میکند، حمایت شود. دولت ها باید حد اقل سن و شرایط کار اطفال را مشخص کنند.

ماده 31- بازی و فعالیت های فرهنگی:

طفل حق بازی، تفریح و مشارکت در فعالیت های فرهنگی و هنری را دارد.

ماده 34- سوء استفاده جنسی:

دولت ها باید اطفال را در برابر هر نوع سوء استفاده جنسی مورد حمایت قرار دهند.

ماده 33- مواد مخدر:

اطفال باید در مقابل استفاده از مواد مخدر و شرکت در تولید و توزیع آن محافظت شوند.

ماده 36- اشکال دیگر استثمار:

طفل باید در مقابل هرگونه استثمار که سلامت و رشد او را به مخاطره اندازد، مورد حمایت و محافظ قرار گیرد.

ماده 35- خرید و فروش:

دولت ها باید اقدامات لازم را برای جلوگیری از خرید و فروش و ربوده شدن اطفال بعمل آورند.

ماده 38- درگیری های مسلحانه:

هیچ طفل از 15 سال نباید در درگیری های مسلحانه شرکت کند. دولت ها باید در زمان درگیری های مسلحانه از اطفال مراقبت و حمایت به عمل آورند.

ماده 37- منع شکنجه:

هیچ طفلی نباید مورد شکنجه، رفتار ستمگرانه و بازداشت غیر قانونی قرار گیرد. مجازات اعدام و حبس ابد مورد خلاف کاری های اطفال زیر 18 ساله ممنوع است.

ماده 40- محاکم و دادگاه های خاص اطفال:

اطفال مجرم برای دفاع از خود حق دارند از رفتار مناسب، مساعدت و مشورت قانونی برخوردار شوند و تا حدی امکان از توسل به اقدامات شدید در مورد آنان پرهیز شود.

ماده 39- توان بخشی اطفال:

دولت ها موظف هستند از اطفال آسیب دیده از جنگ، بدرفتاری و استثمار، مراقبت و حمایت کنند.

ماده 42:

دول طرف کنوانسیون متعهد میشوند که بالغین و همینطور اطفال را از اصول و شرایط این کنوانسیون توسط وسایل مؤثر و مناسب وسیعاً آگاه نمایند.

ماده 41- رجحان قوانین مؤثر:

هیچ یک از مواد این کنوانسیون حاضر، قوانین داخلی یا بین المللی لازم الاجرا در کشور های عضو را که، در جهت تحقق حقوق طفل مؤثرتر باشند، تحت تأثیر قرار نمیدهد.

ماده 43:

بمنظور بررسی پیشرفت های حاصله توسط کشورهای طرف کنوانسیون در بجای آوردن تعهدات مذکور در این کنوانسیون باید کمیته ای به ارتباط

ج: کمیته ممکن است به مجمع عمومی توصیه کند که از سرمنشی بخواهد تا از جانب آن مجمع به مسایل مشخص مربوط به حقوق طفل تحقیقات نماید.

د: کمیته ممکن است توصیه ها و پیشنهادات کلی یی را بر اساس معلومات دریافتی برای پیگیری مواد 44 و 45 این کنوانسیون ترتیب نماید. چنین پیشنهادات و توصیه های کلی باید به هر دو دولت دخیل منتقل شود و یکجا با نظرات دولتها مجمع گزارش داده شود.

ماده 47:

کنوانسیون حاضر موکول به تصویب است. اسناد تصویب باید سرمنشی سازمان ملل متحد برده شود.

ماده 46:

کنوانسیون حاضر باید برای امضاء توسط همه دولتها مفتوح باشد.

ماده 48:

کنسوانسیون حاضر باید برای توافق و الحاق توسط دولتها مفتوح باشد. اسناد الحاق باید به سرمنشی ملل متحد سپرده شود.

ماده 49:

1- این کنوانسیون به روز سی ام بعد از سپردن بیستمین سند تصویب و یا الحاق به سرمنشی باید به مورده اجراء گذاشته شود.

2- برای هر دولتی که این کنوانسیون را بعد از سپردن بیستمین سند تصویب و یا الحاق، تصویب میکند و یا میپذیرد، کنوانسیون به سیمین روز بعد از سپردن اسناد تصویب و الحاق همان کشور میگردد.

ماده 50:

هر دولت طرف کنوانسیون ممکن است یک اصلاحیه ای (متمم) را پیشنهاد و آنرا در دوسیه سرمنشی ملل متحد بگذارد. سرمنشی باید بعداً در باره آن متمم با دول طرف کنوانسیون تماس بگیرد و از آنها تقاضا کند که آیا علاقمند تدویر کنفرانس از دولتها برای رسیدگی به آن متمم و رای گیری در آن مورد هستند یا نه و در صورت مثبت بودن جواب طی چهار ماه از تاریخ تماس، حد اقل یک سوم دول طرف توافق خواستار چنین کنفرانس هستند، دبیر کل ملل متحد باید کنفرانس را تحت سرپرستی ملل متحد دائر نماید. هر متممی که توسط اکثریت دول حاضر رأی دهنده در کنفرانس تصویب شود باید برای موافقت به مجمع عمومی تقدیم شود.

1- متممی که مطابق به پاراگراف 1 ماده حاضر تصویف میشود باید هنگامی که توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد پذیرفته شد و توسط دو سوم دول کنوانسیون تأیید گردیده به مورد اجراء گذاشته شود.

2- وقتی یک متمم نافذ میگردد آن دولتهای که متمم را پذیرفته اند ملزم به روایت آن هستند و دیگر دولتهای طرف کنوانسیون مکلف به اجرای شرائط کنوانسیون حاضر و هر متممی است که این کشورها آن را پذیرفته اند.

ماده 51:

1- سرمنشی ملل متحد باید متن ملاحظات دولتها را در وقت تصویب و یا توافق دریافت و به همه کشورها پخش نماید.

2- به ملاحظات که با اهداف و مقاصد این کنوانسیون سازگار نباشد نباید اجازه داده شوند.

3- ملاحظات ممکن است که در هر زمانی با اطلاع دادن این موضوع به سرمنشی ملل متحد پس گرفته شود سرمنشی بعداً باید همه کشورها را از این مسأله آگاه کند. چنین اطلاعیه ای در همان تاریخی که توسط سرمنشی دریافت میگردد به اجرا گذاشته خواهد شد.

ماده 53:

سرمنشی ملل متحد بحیث امین برای این کنوانسیون برگزیده میشود.

ماده 52: دول طرف کنوانسیون ممکن با نوشتن اطلاعیه ای به سرمنشی ملل متحد با این کنوانسیون قطع رابطه کنند. قطع رابطه یکساله بعد از تاریخ رسید اطلاعیه مربوطه توسط سرمنشی به مورد اجراء گذاشته خواهد شد.

ماده 54:

نسخه اصلی کنوانسیون که منتهای عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانوی آن یکسان معتبر است باید نزد سرمنشی ملل متحد گذاشته شود.

نمایندگان تام الاختیار امضاء کننده زیر از طرف دول متبوع شان صلاحیت کامل داده شده اند که کنوانسیون حاضر را بطور شهادت امضاء کنند.

(یادداشت: یکی از دو پروتوکول اختیاری ای که در سال 2000 در زمینه کنوانسیون حقوق طفل به تصویب رسیده اند، حد اقل سن استخدام افراد به نیروهای مسلح را از 15 سال به 1 سال بالا برده است. بر اساس این پروتوکول اختیاری، دولت ها مکلف اند از اشتراک اطفال کمتر از سن 18 سال در درگیری های مسلحانه جلوگیری کنند.)

ضروریات تدوین کنوانسیون حقوق طفل

کنوانسیون حقوق طفل بر اساس نیاز های اطفال که ناشی از ضرورت های زیر است، تدوین شده است:

- 1- اهمیت دوران کودکی:
دوران کودکی در رشد و پرورش اطفال اهمیت خاصی دارد. در واقع پایه و اساس رشد جسمی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی اطفال در این سال ها شکل میگیرد میگیرد. از این رو، توجه به این دوران از راه وضع قوانین مناسب برای اطفال و تلاش در راه بهتر کردن شرایط زندگی آنان امری ضروری است.
- 2- آسیب پذیری اطفال:
اطفال به علت شرایط سنی خود آسیب پذیرند و نیاز به حمایت و مراقبت بزرگترها دارند. آسیب پذیری اطفال ایجاب میکند ه با وضع قوانین مناسب و حمایت و مراقبت لازم از آنان، رشد و سلامت جسم و روان را تأمین کنیم.
- 3- تفاوت اطفال با بزرگسالان:
ضرورت قوانین خاصا برای اطفال از این اصل اساسی روانشناسی ناشی میشود که اطفال نه تنها از نظر کمیت، بلکه از نظر کیفیت با بزرگسالان تفاوت های اساسی دارند و خواسته ها، نیازها و ویژگی های خود را دارند. بنا براین از نظر حقوقی نیز، نیاز با قوانین خاصی دارند که با بزرگسالان متفاوت است.

خصوصیات کنوانسیون حقوق طفل

کنوانسیون حقوق طفل خصوصیت هایی دارد که آنرا از سایر پیمان های بین المللی، متمایز میسازد، مهمترین خصوصیت های این کنوانسیون به شرح زیر است.

- 1- پذیرش عمومی:
با آنکه کشور های جهان از نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی با یکدیگر تفاوت دارند، اما تمام کشور ها – به استثنای دو کشور – آنرا پذیرفته اند و این نشان میدهد که دولت ها به زندگی اطفال اهمیت می دهند و به این نکته باور دارند که اطفال امروز، سازنده گان فردای جامعه اند.
- 2- گستردگی مخاطبان کنوانسیون:
کنوانسیون حقوق طفل تمام افراد زیر 18 سال را دربر میگیرد. این گروه بیشترین تعداد جمعیت جهان را بخصوص در کشور های جهان سوم تشکیل میدهد و از طرفی، مهمترین بخش جمعیت جهان به شمار می آید. در واقع این کنوانسیون بعد از اعلامیه حقوق بشر بیشترین و مهمترین بخش جمعیت جهان - یعنی اطفال و نوجوانان را زیر پوشش حمایتی خود قرار میدهد.
- 3- انعطاف پذیری کنوانسیون:
از آنجا که کنوانسیون حقوق طفل برای اجرا در کشور های مختلف با شرایط سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی متفاوت تدوین شده است، از انعطاف پذیری کافی برخوردار است تا بتواند با وجود این تفاوت ها در تمام کشور های جهان قابلیت کار برد و اجرا داشته باشد.
- 4- جامعیت کنوانسیون:
کنوانسیون حقوق طفل، تمام جنبه های رشد طفل را شامل میشود – رشد جسمی ذهنی، عاطفی و اجتماعی طفل در مواد مختلف این پیمان مورد توجه قرار گرفته است و از اینرو با اطول و قوانین روانشناسی طفل تطابق دارد.
- 5- نگرش علمی:
کنوانسیون از آنجا که حاصل سالها تجربه به کارمستمر کار شناسان و متخصصان در زمینه های مختلف است، از نگرش علمی و ضحیح نسبت به طفل برخوردار است و به دور از تعصبات ملی، نژادی، سیاسی، مذهبی، قومی و – اصول راهنمای حقوق طفل را که شامل همهاطفال جهانی میشود، ارایه میدهد و از طرفی را به عنوان موجودی مستقل و متفاوت از بزرگسالان با نیازها و خصوصیات خاص خود در نظر میگیرد.
- 6- توجه به نهاد خانواده:
با توجه به اهمیت خانواده در رشد و پرورش اطفال و تأمین سلامت جسمی و روانی آنان کنوانسیون حقوق طفل علاوه بر توجه به طفل، به لزوم کمک و حمایت از خانواده ها، توسط دولتها، برای انجام وظایف خود تأکید و توجه دارد.
- 7- اولویت منافع طفل:
کنوانسیون طوری تدوین شده که در همه مواد خود، منافع و مصالح طفل را در اولویت قرار داده است و علاوه برین جهت گیری کلی، ماده خاصی را به این موضوع اختصاص داده است.